

Wyrok z dnia 3 grudnia 2008 r.

I PK 92/08

Przepis art. 65 § 1 k.c. ma zastosowanie zarówno do oceny prawidłowości dokonanej przez sąd wykładni oświadczenia woli, jak i stwierdzenia, czy dane zachowanie strony stanowi oświadczenie woli.

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera, Sędziowie SN: Zbigniew Hajn (sprawozdawca), Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 3 grudnia 2008 r. sprawy z powództwa Ewy K. przeciwko Spółdzielczemu Klubowi Sportowemu „S.” w Ł. o odszkodowanie, na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 4 grudnia 2007 r. [...]

1. o d d a l i ł skargę kasacyjną,
2. zasądził od pozwanego na rzecz powódki 900 (dziewięćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Zaskarżonym rozpoznawaną skargą wyrokiem Sąd Okręgowy na skutek apelacji powódki Ewy K. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dla Łodzi-Śródmieście w Łodzi z 6 lipca 2007 r., oddalającego jej powództwo przeciwko Spółdzielczemu Klubowi Sportowemu „S.” w Ł. o odszkodowanie za wypowiedzenie umowy o pracę niezgodne z przepisami prawa zmienił ten wyrok i zasądził od pozwanego na rzecz powódki 10.800 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę oraz 2.730 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Rejonowy ustalił, że 30 listopada 2005 r. strony zawarły umowę o pracę na czas określony od 1 grudnia 2005 r. do 30 czerwca 2006 r. Powódka została zatrudniona na stanowisku dyrektora Spółdzielczego Klubu Sportowego „S.” w Ł.,

zgodnie z uchwałą zarządu pozwanego z 28 listopada 2005 r. W umowie o pracę strony przewidziały możliwość jej rozwiązania za 14-dniowym wypowiedzeniem. Wynagrodzenie powódki obliczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wynosiło 3.863,60 zł. Dnia 28 lutego 2006 r. powódka stawiała się do pracy, poinformowała Leszka J., że jest chora i że idzie do lekarza. Tego samego dnia odbyło się posiedzenie zarządu pozwanego Klubu. Na posiedzeniu zostały podjęto uchwałę [...], na mocy której powódka została odwołana z dniem 28 lutego 2006 r. ze stanowiska urzędującego członka zarządu - dyrektora Klubu oraz podjęto decyzję o rozwiązaniu z powódką umowy o pracę za dwutygodniowym wypowiedzeniem. Dnia 1 marca 2006 r. pozwany przesłał powódce wypowiedzenie umowy o pracę. Powódka odebrała wypowiedzenie 8 marca 2006 r. Jako przyczynę wypowiedzenia umowy pozwany wskazał odwołanie uchwałą zarządu [...] z 28 lutego 2006 r. ze stanowiska urzędującego członka zarządu - dyrektora Klubu. Pismem z 9 marca 2006 r. powódka zwróciła się do pozwanego z wnioskiem o cofnięcie wypowiedzenia doręczonego jej 8 marca 2006 r. Wskazała, że w czasie doręczenia jej wypowiedzenia przebywała na zwolnieniu lekarskim. Dnia 3 marca 2006 r. pozwany sporządził pismo, w którym wskazał, że wypowiedzenie umowy o pracę przesłane do powódki z uwagi na złożenie przez nią zwolnienia lekarskiego jest bezskuteczne. Pismo zostało podpisane przez Joannę C. Powyższe pismo powódka otrzymała wraz z odpowiedzią na pozew. Powódka przebywała na zwolnieniu lekarskim od 28 lutego do 20 marca 2006 r. Następnie od 21 do 29 marca 2006 r. była na urlopie wypoczynkowym. Po urlopie wypoczynkowym do 6 kwietnia 2006 r. była niezdolna do pracy. Wróciła do pracy 7 kwietnia 2006 r. i wtedy pozwany doręczył jej wypowiedzenie umowy o pracę wskazując jako przyczynę odwołanie jej zgodnie z uchwałą zarządu [...] ze stanowiska urzędującego członka zarządu - dyrektora Klubu. Umowa o pracę rozwiązywała się 22 kwietnia 2006 r. W okresie wypowiedzenia powódka została zwolniona od świadczenia pracy i do 22 kwietnia 2006 r. otrzymała wynagrodzenie. Po 7 kwietnia 2006 r. stawiała się do pracy z zamiarem jej wykonywania, lecz pozwany uniemożliwił jej wykonywanie pracy i dostęp do jej biura. Dnia 24 kwietnia 2006 r. powódka zwróciła się na piśmie do pozwanego, informując, że od powrotu po zwolnieniu lekarskim, od 7 kwietnia 2006 r., wielokrotnie podejmowała próby wykonania obowiązków służbowych na terenie Klubu. Postanowieniem z 8 maja 2006 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi [...] ustanowił dla prowadzenia spraw pozwanego kuratora w

osobie Andrzeja Ś., któremu powódka, w piśmie z 24 maja 2006 r., zgłosiła gotowość do pracy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie jest uzasadnione. Sąd Rejonowy wskazał, że bezspornie dokonane 8 marca 2006 r. wypowiedzenie umowy o pracę jest niezgodne z prawem, albowiem narusza art. 41 k.p., jako dokonane w czasie usprawiedliwionej nieobecności powódki w pracy. Następnie zaznaczył, że pozwany nie udzielił powódce odpowiedzi na pismo z 9 marca 2006 r., w którym zawarty był wniosek o cofnięcie wypowiedzenia. Do odpowiedzi na pozew pozwany dołączył oświadczenie, opatrzone datą 3 marca 2006 r., o cofnięciu wypowiedzenia. Powódka nie ustosunkowała się na piśmie do tego oświadczenia po jego otrzymaniu. Sąd Rejonowy uznał, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że powódka swoim zachowaniem wyraziła zgodę na cofnięcie wypowiedzenia umowy o pracę dokonanego jej 8 marca 2006 r. Powódka otrzymała oświadczenie pracodawcy o cofnięciu wypowiedzenia 10 kwietnia 2006 r., kiedy odebrała odpis pozwu. Jednak należy przyjąć, że pomimo wypowiedzenia umowy i niezłożenia powódce oświadczenia o jego cofnięciu, pozwany przejawiał wolę kontynuowania z nią zatrudnienia, bowiem wyraził zgodę na korzystanie przez powódkę z urlopu i wypłacał jej wynagrodzenie. Także powódka uważała, że umowa o pracę trwa nadal, co wynika z pisma z 9 marca 2006 r. Powódka przedstawiała pracodawcy zaświadczenia lekarskie, korzystała z urlopu, pobierała wynagrodzenie. Zdaniem Sądu Rejonowego fakty te w sposób niebudzący wątpliwości wskazują na taką jej wolę. Także po otrzymaniu oświadczenia o cofnięciu wypowiedzenia powódka stawiała się do pracy celem jej świadczenia. W świetle tych okoliczności Sąd Rejonowy przyjął, że wyraziła ona zgodę na cofnięcie oświadczenia o wypowiedzeniu umowy dokonanego 8 marca 2006 r., i że żądanie uznania wypowiedzenia za bezskuteczne jest bezzasadne. Dalej Sąd Rejonowy przypomniał, że zgodnie z przyjętymi ustaleniami, 7 kwietnia 2006 r. pozwany ponownie złożył powódce oświadczenie woli o wypowiedzeniu umowy o pracę, której termin zakończenia miał upłynąć 22 kwietnia 2006 r. W ocenie Sądu, wypowiedzenie umowy o pracę z 7 kwietnia 2006 r. nie jest niezgodne z prawem, ponieważ nie zachodziły okoliczności wskazane w art. 41 k.p., dokonano go po powrocie powódki ze zwolnienia lekarskiego, prawidłowo określono termin ustania stosunku pracy, oświadczenie o wypowiedzeniu złożyły osoby uprawnione do działania w imieniu pozwanego. W rezultacie, uznając, że zebrany w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że wypowiedzenie

umowy o pracę dokonane 8 marca 2006 r. zostało skutecznie cofnięte, zaś wypowiedzenie dokonane 7 kwietnia 2006 r. nie narusza przepisów o wypowiedzaniu umów, Sąd Rejonowy oddalił powództwo.

Orzeczenie to zaskarżył w całości pełnomocnik powódki zarzucając mu w apelacji naruszenie art. 50 § 3 k.p. oraz art. 60 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich błędne zastosowanie. Nadto zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c., przez dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym oraz pominięcie szeregu istotnych elementów stanu faktycznego.

Sąd Okręgowy, uznając apelację za uzasadnioną, nie zgodził się z prezentowanym przez Sąd pierwszej instancji poglądem prawnym oraz uznał, że dokonane ustalenia faktyczne są sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym oraz pomijają istotne elementy stanu faktycznego. W szczególności, Sąd Okręgowy nie podzielił oceny Sądu pierwszej instancji, że zebrany w sprawie materiał dowodowy uprawnia do przyjęcia, że powódka w sposób dorozumiany wyraziła zgodę na cofnięcie wypowiedzenia umowy o pracę z 8 marca 2006 r. O wyrażeniu przez powódkę takiej zgody w formie dorozumianej nie może świadczyć fakt korzystania przez nią z urlopu wypoczynkowego, pobierania wynagrodzenia, przedkładania pracodawcy zwolnień lekarskich czy też stawienie się do pracy po okresie zwolnienia lekarskiego i urlopu. Zauważyć bowiem należy, że powódka zgodę na cofnięcie oświadczenia woli mogłaby ewentualnie wyrazić dopiero po 10 kwietnia 2006 r., kiedy oświadczenie pracodawcy z 8 marca 2006 r. o cofnięciu wypowiedzenia zostało jej doręczone. Wcześniej nie była świadoma jego istnienia, a co za tym idzie nie mogła wyrazić zgody na jego cofnięcie. Zatem jej zachowania sprzed 10 kwietnia 2006 r. nie można traktować jako akceptacji cofnięcia złożonego jej wypowiedzenia. Także po 10 kwietnia 2006 r. powódka takiej zgody nie wyraziła. Nie ustosunkowała się na piśmie do oświadczenia pracodawcy o cofnięciu wypowiedzenia po jego otrzymaniu, nie cofnęła pozwu zawierającego odwołanie od wypowiedzenia z 8 marca 2006 r., a w trakcie postępowania podnosiła, że wypowiedzenie to jest wadliwe i go nie przyjmuje. Fakt wielokrotnego podejmowania przez powódkę prób wykonywania obowiązków służbowych po 7 kwietnia 2006 r., w ocenie Sądu Okręgowego pozostawał w związku z jej błędnym przekonaniem, podtrzymywanym przez organ nadzoru pozwanego, że oświadczenia o wypowiedzeniu jej umowy o pracę zostały złożone przez osoby nieuprawnione, nie zaś w związku z wyrażeniem przez nią

zgody na cofnięcie oświadczenia o wypowiedzeniu umowy z 8 marca 2006 r. Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że pozwany naruszył przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę (art. 50 § 3 k.p.). Dokonane 8 marca 2006 r. wypowiedzenie umowy o pracę naruszało art. 41 k.p. W okresie od 28 lutego do 6 kwietnia 2006 r. powódka była nieobecna w pracy z powodu choroby i urlopu. Doręczone jej 8 marca 2006 r. wypowiedzenie zostało zatem dokonane w czasie usprawiedliwionej nieobecności w pracy.

W skardze kasacyjnej odniesionej do całego wyroku Sądu Okręgowego pełnomocnik pozwanego Klubu zarzucił naruszenie prawa materialnego, przez: (-) niewłaściwe zastosowanie art. 50 § 3 k.p. do oceny prawnej oświadczenia woli skutecznie cofniętego przez pracodawcę, które nie wywołało żadnych skutków prawnych dla pracownika; (-) błędną wykładnię art. 60 k.c. w związku z art. 300 k.p. i uznanie, że wypowiedzenie umowy o pracę nie mogło zostać skutecznie cofnięte przez pracodawcę przy dokonaniu nowego wypowiedzenia i uwzględnieniu wniosku powódki o uchylenie pierwszego z dokonanych wypowiedzeń przy jednoczesnym wykonywaniu przez pracodawcę wszelkich obowiązków wynikających z istniejącej umowy o pracę, takich jak wypłata wynagrodzenia z tytułu urlopu wypoczynkowego, a przede wszystkim dokonaniu nowego, kształtującego oświadczenia woli.

Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualne o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, przez oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania za obie instancje wraz z kosztami zastępstwa adwokackiego za postępowanie przed Sądem Apelacyjnym według norm przepisanych, a także o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem niniejszej skargi wraz z kosztami zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podstaw skargi pełnomocnik skarżącego podniósł, że zgodnie z art. 60 k.c. wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona nie tylko w sposób wyraźny, lecz również przez czynności konkludentne. Także zgodę na cofnięcie wypowiedzenia umowy złożonego przez pracodawcę pracownik może wyrazić przez odpowiednie zachowanie, świadczące o tym, że godzi się na to. Powódka swoim zachowaniem wyraziła dorozumianą zgodę na cofnięcie przedmiotowego wypowiedzenia. Wynika to stąd, że 9 marca 2006 r. wystosowała pismo, w któ-

rym wniosła o cofnięcie przedmiotowego oświadczenia, od 28 lutego 2006 r. do 6 kwietnia 2006 r. kolejno przebywała na zwolnieniu lekarskim, urlopie, natomiast 7 kwietnia 2006 r. stawiała się do pracy. Nie można więc zgodzić się ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji, zgodnie z którym powódka mogłaby wyrazić zgodę na cofnięcie oświadczenia woli, dopiero po 10 kwietnia 2006 r., kiedy oświadczenie pracodawcy o cofnięciu wypowiedzenia z 8 marca 2006 r. zostało jej doręczone. Skoro bowiem korzystała z urlopu wypoczynkowego, ze zwolnienia lekarskiego, a później wróciła do pracy, to nie można przyjąć że nie miała świadomości istnienia przedmiotowego oświadczenia woli, a co za tym idzie nie mogła wyrazić zgody na jego cofnięcie. Gdyby bowiem pozwany nie uznawał wadliwości wypowiedzenia z 28 lutego 2006 r. i nie chciał kontynuować zatrudnienia z powódką, to nie wyrażałby zgody na korzystanie przez nią z urlopu, a ponadto nie wypłacałby wynagrodzenia. Przede wszystkim jednak nie złożyłby ponownego wypowiedzenia umowy o pracę, które wywołało dopiero skutek prawny w postaci rozwiązania stosunku pracy. Nie można zgodzić się z poglądem prawnym Sądu *meriti*, który dzieląc stanowisko powódki uznał, że doszło do naruszenia art. 50 § 3 k.p., sugerując tym samym że drugie wypowiedzenie - które w rzeczywistości stanowiło podstawę rozwiązania stosunku pracy - również było wadliwe. W wyroku z 18 grudnia 2002 r., I PK 49/02 (OSNP 2004 nr 13, poz. 220) Sąd Najwyższy orzekł, że „pracodawca, który wypowiedział umowę o pracę może do czasu rozwiązania stosunku pracy dokonać wypowiedzenia, bez potrzeby uzyskania zgody pracownika na cofnięcie wcześniejszego wypowiedzenia”. Oznacza to, że ponowne wypowiedzenie umowy o pracę jest możliwe i dopuszczalne bez konieczności cofnięcia wypowiedzenia poprzedniego, a nawet bez potrzeby uzyskania zgody pracownika na jego cofnięcie. Podobnie należy traktować wręczenie drugiego wypowiedzenia, po upływie okresu wypowiedzenia pierwszego, jeżeli obie strony swoim zachowaniem traktują je jako niebyłe. W przedmiotowej sprawie ponowne wypowiedzenie pełniło funkcję „korygującą” i w świetle powyższego orzeczenia Sądu Najwyższego, jak też art. 41 k.p., wypowiedzenie z 7 kwietnia 2006 r. nie naruszyło przepisów o wypowiedaniu umów o pracę i jest zgodne z prawem, bowiem nie zachodziły już w tym czasie przesłanki ochronne, o których mowa w powołanym art. 41 k.p.

W odpowiedzi na skargę powódka wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak wynika z przyjętych w sprawie ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c., pozwany doręczył powódce oświadczenie woli o cofnięciu wypowiedzenia umowy o pracę złożonego 8 marca 2006 r. dopiero 10 kwietnia 2006 r., a powódka po tej dacie nie wyraziła zgody na cofnięcie wypowiedzenia. Byłoby to już zresztą w tym czasie bezprzedmiotowe, skoro okres tego wypowiedzenia wynosił dwa tygodnie i upłynął przed doręczeniem powódce powołanego wyżej oświadczenia o jego cofnięciu. Natomiast wcześniejsze zachowania stron nie uprawniają zdaniem Sądu Okręgowego do przyjęcia, że powódka w sposób dorozumiany wyraziła zgodę na cofnięcie wypowiedzenia umowy o pracę z 8 marca 2006 r. O wyrażeniu przez powódkę takiej zgody w formie dorozumianej nie może, w ocenie Sądu Okręgowego, świadczyć fakt korzystania przez nią z urlopu wypoczynkowego, pobierania wynagrodzenia, przedkładania pracodawcy zwolnień lekarskich czy też stawienie się do pracy po okresie zwolnienia lekarskiego i urlopu. Z powyższego wynika, że Sąd nie uznał opisanych faktów, tj. udzielania przez pozwanego (pracodawcę) i przyjmowania przez powódkę (pracownicę) świadczeń ze stosunku pracy oraz przedkładania przez powódkę i przyjmowania przez pozwanego zaświadczeń lekarskich za okoliczności uzasadniające przyjęcie, że opisane zachowania powódki ujawniają w dostateczny sposób jej zgodę na cofnięcie dokonanego 8 marca 2006 r. wypowiedzenia umowy o pracę. Sąd Okręgowy wyrażnie też uznał, że opisanego zachowania powódki sprzed 10 kwietnia 2006 r. nie można traktować jako akceptacji cofnięcia złożonego jej wypowiedzenia.

Wobec powyższego przedstawiony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 60 k.c. w związku z art. 300 k.p. jest nieuzasadniony. Według art. 60 k.c., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli). Wbrew twierdzeniu autora skargi kasacyjnej, Sąd Okręgowy nie zakwestionował możliwości wyrażenia przez pracownika zgody na cofnięcie złożonego mu uprzednio przez zakład pracy wypowiedzenia umowy przez odpowiednie zachowanie świadczące o tym, że godzi się na cofnięcie wypowiedzenia, co mogłoby być uznane za naruszenie art. 60 k.c. Sąd natomiast nie uznał

wskazanych w skardze zachowań powódki, w tym korzystania z urlopu i zwolnienia lekarskiego oraz potem powrotu do pracy, za zachowania ujawniające w dostateczny sposób jej zgodę na cofnięcie dokonanego 8 marca 2006 r. wypowiedzenia umowy o pracę. Ta ocena Sądu mogłaby być podważona jedynie w drodze zarzutu naruszenia art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. Ten bowiem przepis, a nie art. 60 k.c., ma zastosowanie zarówno do oceny prawidłowości dokonanej przez sąd wykładni oświadczenia woli, jak i stwierdzenia, czy dane zachowanie strony stanowi oświadczenie woli (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, OSNC 2007 nr 4, poz. 59 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo i poglądy doktryny prawa).

Skoro pełnomocnik skarżącego nie zdołał skutecznie, tj. przez powołanie właściwych przepisów i odpowiednią argumentację prawną, podważyć stwierdzenia Sądu Okręgowego, zgodnie z którym powódka nie wyraziła zgody na cofnięcie przez pozwanego wypowiedzenia umowy o pracę z 8 marca 2006 r., przed upływem okresu tego wypowiedzenia, to nie może być również uznany za uzasadniony zarzut naruszenia art. 50 § 3 k.p. Przepis ten ustanawia bowiem sankcję zapłaty odszkodowania za bezprawne wypowiedzenie przez pracodawcę umowy o pracę zawartej na czas określony. Bezprawność rozważanego wypowiedzenia, jako złożonego w okresie niezdolności powódki do pracy z jest w sprawie bezsporna. Wobec tego, skoro wypowiedzenie to nie zostało skutecznie cofnięte, to zostało złożone bezprawnie. W tej sytuacji zasądzenie od pozwanego pracodawcy w kontrolowanym wyroku odszkodowania na rzecz powódki, jest, przy uwzględnieniu nieskuteczności pozostałych zarzutów kasacyjnych, prawidłowe.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

=====